

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOMORAVSKÝCH

ŘÍDÍ REDAKČNÍ RADA.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE II, ŽITNÁ UL. Č. 8. — PŘEDPLATNÉ 40 K I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU. — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 K.

ROČNÍK XXIV.

V PRAZE DNE 15. ZÁŘÍ 1942.

ČÍSLO 7.

Dr. JINDŘICH PROCHÁZKA:

Dohoda o věcech pozůstalostních mezi Slovenským státem a Německou říší.

(Dokončení.)

Nemovitý majetek po příslušníku jedné smluvní strany nacházející se na území druhé strany se dědí podle práva té strany, na jejímž území se nemovitý majetek nalézá (§ 4, odst. 1). Také zde jest tedy převzata zásada legis rei sitae (immobilia sunt obnoxia territorii). Nemovitá odumrtí pak připadá té smluvní straně, na jejímž území se nemovitost nalézá.

Totéž platí o předmětech, které podléhají zvláštnímu hospodářskému uspořádání, na př. o předmětech náležejících k fideikomisu k dědičnému statku (Erbhof, Anerbengut) anebo k rolnickému dílu. Při tom se poznamenává, že říšské právo o dědičných statcích bylo zavedeno i pro Protektorát Čechy a Morava s účinností od 8. května 1942 (Verordnung über das Erbhofrecht bei Besetzungen im Grenzgebiet des Protektorats Böhmen und Mähren [GrEHV] vom 4. Mai 1942, RGBI I, S. 275). Způsoblost dědití tyto předměty může býti obmezena na tuzemce.

Forma, ve které se zhotovuje opatření na případ smrti (závěť, kodícil, dědická smlouva, darování na případ smrti) se určuje podle práva toho státu, jehož příslušníkem byl zůstavitel v době zhotovení. K platnosti takového posledního porřízení však stačí, byl-li zachován zákon místa, kde se opatření zhotovilo (§ 5).

Způsoblost činiti poslední porřízení se určuje podle práva toho státu, jehož příslušníkem byl zůstavitel v čase zhotovení. Toto právo je směrodatné i pro to, zda se připouští učiniti společné poslední porřízení nebo dědickou smlouvu a zda určité osoby mohou porřizovati jen v určité formě.

Právní význam nedostatku vůle (omyl, lest, hrozba) při opatřeních na případ smrti se určují podle práva toho státu, jehož příslušníkem byl zůstavitel v době zhotovení opatření na případ smrti (§ 6, odst. 1, 2). Platí zde tedy pro protektorátní příslušníky v uvedených směrech ustanovení §§ 552 a násl. ob.

z. obč. o projevení poslední vůle vůbec a závětech zvláště, i když toto poslední porřízení činili ve Slovenském státě.

Tytéž předpisy platí přiměřeně i o zrušení opatření na případ smrti. Změna státní příslušnosti, která při zůstaviteli byla směrodatná v čase zhotovení opatření na případ smrti, se nedotýká jeho způsobilosti toto opatření zrušiti (§ 7).

S hlediska práva slovenského pak platí ustanovení zák. čl. XVI z r. 1894 o pozůstalostnom pokračování.

III. Soudní příslušnost a řízení.

Příslušným k projednání movité pozůstalosti je soud té strany, jejímž příslušníkem byl zůstavitel v době své smrti (soud domovského státu, § 8 cit. sml.). Jest tedy toto ustanovení ve shodě se všeobecnými zásadami mezinárodního práva soukromého, na kterých stojí i náš nesporný patent v § 21.

Jestliže však movitá pozůstalost je zcela nebo převážně na území té smluvní strany, jejímž příslušníkem zůstavitel nebyl, může přesto soud této strany na návrh oprávněného dědice, odkazovníka, osoby oprávněné k povinnému dílu (jakož i státu při odumrtí), kteří jsou příslušníky této smluvní strany anebo mají na jejím území bydliště, pozůstalost projednati, tak jako by zůstavitel byl jeho příslušníkem (§ 9, odst. 1, § 23, věta 2). Tento návrh soud oznámí oprávněným dědicům a vyzve je, aby ve lhůtě, kterou určí a která činí 1 až 3 měsíce, přihlásili svoje nároky anebo proti návrhu podali svoje námítky. To se oznámí oprávněným dědicům, jejichž adresa je známa doporučeným dopisem a ostatním veřejnou vyhláškou, kterou je uveřejniti na území obou stran v úředních novinách (Úředním listě) nebo jiných vhodných denních listech. Útraty této vyhlášky nese návrhvatel.

Mimo to soud uvědomí i pozůstalostní soud té smluvní strany, jejímž příslušníkem zůstavitel byl a který tedy k projednání byl správně příslušný, jakož i konsulární úřad této strany. Návrhu tomuto může býti vyhověno jen tehdy, když nikdo z oprávněných dědiců nepodá v dané lhůtě námitky a když s přenesením příslušnosti souhlasí i konsulární úřad (§ 9, odst. 2, 3) (srov. ustanovení § 24 nesp. pat.).

Příslušným k projednání nemovité pozůstalosti, jakož i zvláštních majetkových předmětů náležejících na př. k fideikomisu, rolnickému nedílu nebo dědičnému statku (Erbhof, Anerbengut), je soud té strany, na jejímž území se majetkové předměty nalézají (§ 8, posl. věta). I zde je tedy uznána zásada *fora rei sitae* vyslovená i v §§ 21, 22 nesp. pat.

Soudy jedné smluvní strany jsou povinny uvědomiti konsulární úřady strany, jejímž příslušníkem jest zemřelý, o všech úmrtích. Soudem příslušným k těmto opatřením jest u nás ovšem německý úřední soud, jelikož se jedná o výkon nesporné pravomoci nad cizincem (§ 1, č. 3 nař. z 14. 4. 1939, ř. z. I., str. 759). Zároveň s oznámením úmrtí (úmrtním zápisem) má této konsulární vrchnosti oznámiti i co ví o dědicích a jejich pobytě, o pozůstalosti, jakož i o existenci posledního pořízení. Opačná povinnost je uložena i konsulárním úřadům vzhledem k místním soudům (§ 10).

Pokud je to potřebné, jsou soudy každé strany povinny se postarati o zajištění pozůstalostních předmětů po příslušníku druhé smluvní strany, které se nalézají na jejím území, a to bez ohledu na to, zda k projednání pozůstalosti jest po případě bude příslušný soud místní vrchnosti nebo soud domovského státu a zda tedy jde o majetkové předměty movité nebo nemovité. Zejména mohou tyto soudy ustanovit opatrovníka pro pozůstalost. Tohoto opatrovníka jest ustanoviti vždy tehdy, má-li se uplatnit nárok proti pozůstalosti před soudem nebo jiným úřadem (§ 11). Příslušným k těmto zajišťovacím opatřením a ustanovení opatrovníka jest ovšem opět u nás německý úřední soud (§ 1, č. 3 nař. z 14. 4. 1939 ř. z. I., strana 759).

Jestliže soud státu, na jehož území se majetkové předměty nalézají, tato zajišťovací opatření neučiní přesto, že o ně žádala konsulární vrchnost domovského státu, nebo vždy tehdy, jde-li o naléhavý případ, může sama konsulární vrchnost pozůstalost zapečetit a sepsat soupis pozůstalosti podle práva svého státu (§ 11, odst. 2). Zemře-li tedy protektorátní příslušník na Slovensku, přistoupí v takovém případě k zajištění a sepsání pozůstalosti německý konsulát použije při tom práva protektorátního.

Soudy, jakož i konsulát, pokud to poměry připouštějí, mohou si navzájem oznámiti zajišťovací opatření, která učinily nebo hodlají učiniti a pokud není nebezpečí v prodlení mají si navzájem i poskytnout příležitost spoluúčinkovat při zapečetění pozůstalosti a při sestavení soupisu pozůstalosti jakož i při odstranění pečeti (§ 11, odst. 3).

Zajišťovací opatření, jejichž předmětem jsou věci movité, jest zrušiti k návrhu soudu domovského státu. Avšak zrušení opatrovnictví je možno provésti pouze tehdy, když jest jiným vhodným a dostačujícím způsobem postaráno o zastoupení dědiců a pozůstalosti (§ 11, odst. 4). Jsou tedy tato zajišťovací opatření opatřeními pouze přechodnými a prozatímními až do vydání pozůstalosti respektive až do rozhodnutí pozůstalostního soudu domovského státu, který k projednání pozůstalosti je příslušný.

Tímto soudem příslušným k projednání pozůstalosti po protektorátním příslušníku, který zemřel ve Slovenském státu (v cizině) jest okresní soud, u kterého měl zemřelý svůj poslední obecný soud. Není-li tohoto soudu, jest k projednání pozůstalosti příslušný soud, v jehož obvodu se nalézají zcela nebo z větší části nemovitosti náležející do pozůstalosti a skládá-li se pozůstalost pouze z movitostí, tedy v jehož obvodu jest položena větší část movitých majetkových předmětů (§ 106 j. n.).

Opatření na případ smrti zhotovené příslušníkem jedné smluvní strany, která se nacházejí na území druhé smluvní strany, mají místní vrchnosti otevřít a vyhlásit. Ověřený opis posledního pořízení, jakož i protokolu o otevření jeho jest zaslati soudu domovského státu. Na jeho žádost jest mu poslati originál posledního pořízení, v kterémžto případě si soud místní ponechá sám ověřený opis. Opačně i soud domovského státu je povinen zaslat soudu státu, ve kterém zůstavitel zemřel, k nahlédnutí opatření na případ smrti, které má ve své držbě, a vydat jeho ověřený opis (§ 12, odst. 1, 2).

Ve všech pozůstalostních věcech jsou konsulární vrchnosti příslušné k zastupování příslušníků zemřelých na území druhé smluvní strany (§ 2). Jsou oprávněny i převzít do držby movitou pozůstalost. Jakmile ji převezme do držby, je povinna se postarati o její řádnou správu. Může nakládat s pozůstalostními předměty v mezích řádné správy a může uplatňovat před soudem nároky vztahující se k pozůstalosti, stejně jako místní vrchnosti mohou uplatňovat proti konsulární vrchnosti jako správci pozůstalosti práva, která na pozůstalosti jako její závazky vážnou. Jest dále oprávněna přijmout dědicovou přihlášku oprávněných osob, pokud se tato omezuje na movitosti, a zprostředkovat uspořádání mezi dědici (§ 13).

Povinností konsulární vrchnosti je postarati se i o zajištění nároků dědiců, odkazovníků a věřitelů pozůstalosti. Proto má movité pozůstalostní předměty, které převzala do držby, uschovat do uplynutí tří měsíců od smrti zůstavitele. Je však oprávněna v této době platiti z pozůstalosti napřed útraty poslední nemoci, náklady pohřbu, půlroční nájemné, nároky zaměstnanců, útraty soudní, konsulární a podobné, jakož i v případě nevyhnutelném i náklady výživy zůstavitelovy rodiny. Nesmí připustit, aby se pozůstalostní předměty dostaly do ciziny, nesmí jich proto vydat ani dědicovi ani vykonavateli poslední vůle, pokud nejsou uspokojeny nebo zajištěny veške-

Jest národní povinností každého českého občana přispěti na sbírku pro Německý Červený kříž, pořádanou vládou Protektorátu Čechy a Morava. Složenka č. 63.000 zdarma u každého pošt. úřadu.

ré u ní přihlášené nároky. Závazek zanikne, jestliže se konsulární vrchnost nedoví do šesti měsíců od zůstavitelovy smrti, že se nárok uznal nebo zažaloval. Řízení podle § 139 nesp. pat., t. j. vyzývání tuzemských věřitelů, dědiců a odkazovníků podle §§ 137 a 138 cit. nesp. pat., tedy zde nemá místa (stejně jako ne § 108 zák. čl. XVI: 1894 na Slovensku). (§ 14.)

Konsulární úřad nesmí vydat pozůstalostní předměty dokonce ani po uplynutí lhůty šesti měsíců podle § 14, odst. 2, dokud nejsou zaplacený nebo alespoň zajištěny dávky na případ smrti.

Jestliže konsulární úřad nepřevzal pozůstalost do držby, musí místní vrchnost pozůstalost po uplynutí tří měsíců vydat dědici, vykonavateli poslední vůle, anebo není-li jich, soudu domovského státu (§ 17).

Exekuce jest na tyto předměty přípustná, i když se nalézají v držbě konsulární vrchnosti. Příímého donucení však nelze použít, nýbrž místní vrchnost musí dožádat konsulární úřad o její vydání (§ 16).

Pro žaloby, jejichž předmětem jest zjištění dědickeho práva, nároky dědice proti držiteli dědictví, nároky z odkazů, jakož i jiné nároky z opatření na případ smrti, nároky na povinný díl, vdovské právo, rozdělení dědictví a pod. jsou příslušné soudy té strany, podle jejíhož práva se dědická posloupnost určuje (§ 19 první věta). Jde-li tedy o pozůstalost movitou, jsou příslušny soudy vlasti, jde-li o pozůstalost nemovitou, soudy státu polohy. Prorogací, ať výslovnou nebo mlčky učiněnou, může býti umluvena i příslušnost soudů druhé strany, avšak pouze u pozůstalostí movitých. U nemovitostí a předmětů nemovitým na roveň postavených jest prorogace vyloučena (§ 19 poslední věta). Za tím účelem mohou soudy, u kterých se pozůstalostní předměty nalézají, učiniti podle svého práva vhodná opatření k zajištění žalobního nároku (§ 20).

Dr. jur. JOSEF ČÁP:

Poplatkové úlevy pro založené dlužní úpisy.

(Současně příspěvek k diskusi o domnělém všeobecném snížení poplatku vkladního.)

Vládním nařízením ze dne 14. března 1942 číslo 155 Sb. z. a nař. byly poskytnuty značné poplatkové úlevy pro založené dlužní úpisy (dílcí dlužní úpisy). Stalo se tak za účelem ulehčení opatrování průmyslového úvěru v důsledku změněné politiky státní na tomto poli.

Vládní nařízení to se však stalo předmětem značné, avšak nezasloužené pozornosti právní praxe a dokonce i publicistiky (srov. pojednání Dr. Hanny v posledním čísle tohoto časopisu) ve zcela jiném směru.

Dedukovalo se z něho totiž všeobecné snížení vkladního poplatku. Poněvadž tato dedukce již sama o sobě jest typickým příkladem nesprávného výkladu zákona, sluší na věc upozorniti.

Pokud se týká pozůstalostního konkursu, obsahuje dohoda odchylné ustanovení od dosavadního odd. II., č. 2 závěr. protokolu k něm.-slov. dohodě z 18. října 1940. Podle tohoto ustanovení platilo, že v případě zahájení konkursu na majetek příslušníka druhé strany, který má v tuzemsku svůj podnik nebo řádné bydliště, vydá se movité jmění konkursnímu soudu na jeho žádost.

Toto ustanovení bylo nyní zrušeno a nahrazeno § 21, podle kterého se vyhlášení konkursu týká jen té části pozůstalostního jmění, které se nachází na území té strany, jejíž soud konkurs vyhlásil.

Zvláštní ustanovení má smlouva o pozůstalostech po námořnících a zejména o cestujících. Jestliže země příslušník jedné strany při cestování na území druhé strany, aniž by tam měl řádné bydliště nebo obvyklý pobyt, jest nutno věci, které měl sebou, bez dalšího vydat k dispozici jeho konsulárnímu úřadu. Konsulární úřad pak s nimi naloží podle předpisů svého státu, avšak jest povinen dříve uspokojiti dluhy, které zůstavitel za svého pobytu v druhém státě nadělal (§ 22).

Osvědčení vydaná soudy jedné strany o dědicko-právních poměrech, na př. odevzdací listina a pod., stačí k osvědčení těchto poměrů i na území druhé strany (§ 18).

IV. Závěrečná ustanovení.

Nabýváním na případ smrti se rozumí nabytí na základě posloupnosti intestátní, závěti, kodicilu, dědické smlouvy, práva na povinný díl nebo odúmrtí. Totéž platí i o darování na případ smrti, pokud je jest pokládati za opatření na případ smrti.

Otázku, zda jde o předmět movitý nebo nemovitý, jest řešiti podle práva té strany, na jejímž území se majetkový předmět nalézá (§ 23).

I.

Vládní nařízení ze 14. března 1942 č. 155 Sb. v § 1 změnilo především znění saz. pol. 36 č. 2 al. 1 popl. zákona, a to tak, že nadále veškeré dlužní úpisy (pouze s výjimkou krátkodobých lombardních záloh) podléhají poplatku podle II. stupnice. Tím tedy byl snížen poplatek z dlužních úpisů znějících na majitele (Überbringer), tedy zejména z dílcích dlužních úpisů, neboť tyto dlužní úpisy podléhají dosud poplatku podle III. stupnice. Zároveň byla zrušena ustanovení téže saz. položky o poplatku z kuponů dlužních úpisů.

V § 2 al. 1 poskytlo cit. vládní nařízení úplné poplatkové osvobození listinám o zřízení zástavního